

Studie- en Schoolloopbanen

KU LEUVEN **HOGESCHOOL UNIVERSITEIT BRUSSEL**

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

Dieter Verhaest (KU Leuven-HUB)
Sana Sellami (KU Leuven-HUB, UA)
Rolf van der Velden (Universiteit Maastricht – ROA)

Studiedag 'In, naast of over het doel. Over (mis)match tussen school en werk', 22 november 2013, KU Leuven (HUB)

www.steunpuntSSL.be

Inhoudsopgave

- Inleiding
- Data en methodes
- Resultaten
  - Verschillen tussen studievelden binnen landen
  - Verschillen tussen landen
  - Vlaanderen in internationaal perspectief
- Algemene conclusies en discussie

Verhaest, Sellami & van der Velden   Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Inleiding: Probleemstelling

- Substantiële verschillen in mismatch tussen individuen, arbeidsmarktsegmenten en landen
  - Micro-niveau: kwaliteit menselijk kapitaal, beperkingen bij het zoeken naar een job, discriminatie, ...
  - Meso- en macro-niveau: onevenwichten tussen vraag en aanbod
    - Meso: Te veel studenten kiezen voor humane wetenschappen; te weinig studenten kiezen voor exacte wetenschappen en techniek?
    - Macro: Te grote expansie van het hoger onderwijs?
    - Onderzoek blijft evenwel beperkt

Verhaest, Sellami & van der Velden   Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Inleiding: Probleemstelling

- Beperkt aantal studies onderzoeken verschillen in overscholing tussen landen
  - Vraag en aanbod
    - Structurele onevenwichten tussen vraag naar en aanbod van hoger opgeleiden
    - Conjunctuercyclus
  - Onderwijssysteem
    - Kwaliteit en selectiviteit van het onderwijs
    - Oriëntatie (algemeen versus specifiek) van het onderwijs
  - Arbeidsmarktinstituties
    - Arbeidsmarktbescherming (tegenstrijdige evidentie)
    - Syndicalisatiegraad

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Inleiding: Probleemstelling

- Wij breiden de analyse uit naar horizontale mismatch
  - Drie categorieën: enkel overscholing, enkel horizontale mismatch, combinatie overscholing en horizontale mismatch
- We bekijken ook de rol van
  - Dekkingsgraad collectief overleg
  - Hoogte werkloosheidsuitkeringen
- We onderzoeken ook verschillen in mismatch tussen studievelden
  - Onevenwichten in vraag naar en aanbod van afgestudeerden uit studievelden
  - Verschillen in kwaliteit en oriëntatie van de studieprogramma's binnen studievelden

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Inleiding: Onderzoeksvragen

- Wat verklaart de verschillen in mismatches tussen studievelden onder Europese afgestudeerden uit het hoger onderwijs?
- Wat verklaart de verschillen in mismatches tussen landen onder afgestudeerden uit het hoger onderwijs?
- Wat verklaart de internationale positie van Vlaanderen m.b.t. mismatches onder afgestudeerden uit het hoger onderwijs?

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Data

- REFLEX en HEGESCO data
  - Survey onder afgestudeerden
  - 20 Europese landen en Japan
  - Afgestudeerden in 2000 (REFLEX) of 2003 (HEGESCO)
  - Vijf jaar na afstuderen bevraagd (2005 of 2008)
- Focus op job vijf jaar na afstuderen

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Methodes: meting mismatch

- Welk onderwijsniveau is volgens u met meest geschikt voor uw werk?
  - Overgeschoold indien bereikte opleidingsniveau het meest geschikte niveau overstijgt
- Welk studiedomein is volgens u het meest geschikt voor uw werk?
  - Exclusief mijn eigen domein (match)
  - Mijn eigen of een gerelateerd domein (match)
  - Een compleet verschillend domein (mismatch)
  - Geen specifiek domein (mismatch)

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

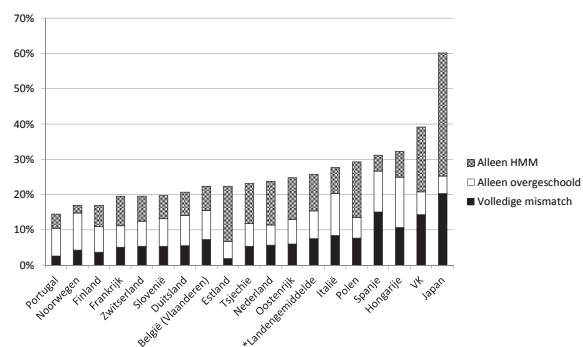

Methodes: % mismatch vijf jaar na afstuderen

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Methodes: verklarende variabelen

- Microniveau (individueen)
  - Geslacht
  - Leeftijd
  - Studieniveau
  - Studieresultaat
  - Kwaliteit en selectiviteit studieprogramma,
  - Oriëntatie studieprogramma (algemeen vs beroepsgericht)
- Mesoniveau (domeinen binnen landen)
  - Aard studiedomein (8 domeinen)
  - Gemiddelde kwaliteit en selectiviteit van domein binnen land
  - Gemiddelde oriëntatie van domein binnen land

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Methodes: verklarende variabelen

- Macroniveau (landen)
  - Onderwijsinstellingen
    - Gemiddelde kwaliteit en selectiviteit
    - gemiddelde oriëntatie
  - Arbeidsmarktinstellingen
    - Mate van ontslagbescherming
    - Hoogte werkloosheidsuitkeringen (vervangingsratio)
    - Dekkingsgraad collectief overleg
  - Vraag en aanbodcontext
    - Conjunctuur bij arbeidsmarktintrede (Output gap)
    - Structureel overaanbod hogeschoolden (relatief)

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Methodes: simulaties Vlaanderen

- Hoe zou de incidentie van mismatch onder Vlaamse afgestudeerden veranderen indien Vlaanderen op een macrovariabele
  - 1 standaardafwijking boven het gemiddelde zou scoren
  - 1 standaardafwijking onder het gemiddelde zou scoren
- Voorbeeld: werkloosheidsuitkeringen
  - Vervangingsratio in Vlaanderen: 0,58
  - Landengemiddelde: 0,59
  - Standaardafwijking: 0,10
  - Wat als de vervangingsratio in VL 0,48 (0,59-0,10) zou zijn?
  - Wat als de vervangingsratio in VL 0,69 (0,59+0,10) zou zijn?

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten

Wat verklaart de verschillen in mismatches tussen studievelden onder Europese afgestudeerden uit het hoger onderwijs?

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten: Geschatte kans op mismatch per studiedomein (geen controle voor programma)

Tabel: Ranking studiedomeinen naar geschatte kans op mismatch indien **niet** gecorrigeerd wordt voor kenmerken studieprogramma's (oriëntatie en kwaliteit en selectiviteit)

Ranking	Enkel overscholing	Enkel HMM	Volledige MM
1	Humane wetenschappen en kunsten	Humane wetenschappen en kunsten	Humane wetenschappen en kunsten
2	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Persoonlijke diensten	Persoonlijke diensten
3	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde
4	Persoonlijke diensten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten
5	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Wetenschappen, wiskunde en informatica
6	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Onderwijs	Onderwijs
7	Onderwijs	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw
8	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten: Geschatte kans op mismatch per studiedomein (geen controle voor programma)

Tabel: Ranking studiedomeinen naar geschatte kans op mismatch indien **niet** gecorrigeerd wordt voor kenmerken studieprogramma's (oriëntatie en kwaliteit en selectiviteit)

Ranking	Enkel overscholing	Enkel HMM	Volledige MM
1	Humane wetenschappen en kunsten	Humane wetenschappen en kunsten	Humane wetenschappen en kunsten
2	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Persoonlijke diensten	Persoonlijke diensten
3	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde
4	Persoonlijke diensten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten
5	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Wetenschappen, wiskunde en informatica
6	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Onderwijs	Onderwijs
7	Onderwijs	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw
8	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn

Domeinen in rood: kans is statistisch significant verschillend van domein "Humane wetenschappen en kunsten"

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten: Geschatte kans op mismatch per studiedomein (geen controle voor programma)			
Tabel: Ranking studiedomeinen naar geschatte kans op mismatch indien niet gecorrigeerd wordt voor kenmerken studieprogramma's (oriëntatie en kwaliteit en selectiviteit)			
Ranking	Enkel overscholing	Enkel HMM	Volledige MM
1	Humane wetenschappen en kunsten	Humane wetenschappen en kunsten	Humane wetenschappen en kunsten
2	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Persoonlijke diensten	Persoonlijke diensten
3	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde
4	Persoonlijke diensten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten
5	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Wetenschappen, wiskunde en informatica
6	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Onderwijs	Onderwijs
7	Onderwijs	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw
8	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn

Domeinen in rood: kans is statistisch significant verschillend van domein "Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw"

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten: Effecten kenmerken studieprogramma's binnen studiedomeinen	
<ul style="list-style-type: none"> Gemiddelde kwaliteit en selectiviteit van studieprogramma binnen een studiedomein binnen een land <ul style="list-style-type: none"> Negatief effect op pure overscholing, pure HMM en volledige mismatch Verklaring: Individuen uit een domein met een lage gemiddelde kwaliteit en selectiviteit van het programma hebben minder kans en zijn meer geneigd om een mismatch aan te nemen 	

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten: Effecten kenmerken studieprogramma's binnen studiedomeinen	
<ul style="list-style-type: none"> Gemiddelde oriëntatie (algemeen versus beroepsgericht) van studieprogramma binnen een studiedomein binnen een land <ul style="list-style-type: none"> Negatief effect op pure overscholing <ul style="list-style-type: none"> Verklaring: Meer kans op doorstroming naar hoger jobniveau? Positief effect op pure HMM <ul style="list-style-type: none"> Verklaring: Een bredere opleiding zorgt voor minder productiviteitsverlies bij tewerkstelling buiten domein? 	

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten: Geschatte kans op mismatch per studiedomein (wel controle voor programma)

Tabel: Ranking studiedomeinen naar geschatte kans op mismatch indien **wel** gecorrigeerd wordt voor kenmerken studieprogramma's (oriëntatie en kwaliteit en selectiviteit)

Ranking	Enkel overscholing	Enkel HMM	Volledige MM
1	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Persoonlijke diensten	Humane wetenschappen en kunsten
2	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Humane wetenschappen en kunsten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde
3	Humane wetenschappen en kunsten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Persoonlijke diensten
4	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Wetenschappen, wiskunde en informatica
5	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten
6	Persoonlijke diensten	Onderwijs	Onderwijs
7	Gezondheidszorg en welzijn	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw
8	Onderwijs	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn

Domeinen in rood: kans is statistisch significant verschillend van domein "Humane wetenschappen en kunsten"

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten: Geschatte kans op mismatch per studiedomein (wel controle voor programma)

Tabel: Ranking studiedomeinen naar geschatte kans op mismatch indien **wel** gecorrigeerd wordt voor kenmerken studieprogramma's (oriëntatie en kwaliteit en selectiviteit)

Ranking	Enkel overscholing	Enkel HMM	Volledige MM
1	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Persoonlijke diensten	Humane wetenschappen en kunsten
2	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Humane wetenschappen en kunsten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde
3	Humane wetenschappen en kunsten	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Persoonlijke diensten
4	Landbouwwetenschappen en dierengeneeskunde	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Wetenschappen, wiskunde en informatica
5	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten	Wetenschappen, wiskunde en informatica	Sociale wetenschappen, bedrijfskunde en rechten
6	Persoonlijke diensten	Onderwijs	Onderwijs
7	Gezondheidszorg en welzijn	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw	Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw
8	Onderwijs	Gezondheidszorg en welzijn	Gezondheidszorg en welzijn

Domeinen in rood: kans is statistisch significant verschillend van domein "Ingenieurswetenschappen, industrie en bouw"

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Resultaten

Wat verklaart de verschillen in mismatches tussen landen onder afgestudeerden uit het hoger onderwijs?

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

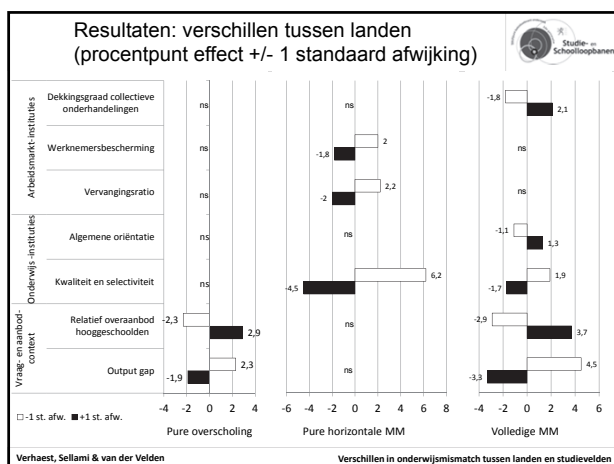

Resultaten: verschillen tussen landen
Mogelijke verklaringen

- Een structureel of cyclisch overaanbod van hoger opgeleiden
  - leiden tot lagere arbeidsmarktkansen en een hogere neiging om een job met een mismatch aan te nemen
  - zorgen voor het verstrengen van selectiecriteria door werkgevers
    - Hogere eisen op het vlak van diplomaniveaus
    - Strengere eisen op het vlak van aansluiting tussen beroep en studiedomein

Verhaest, Sellami & van der Velden

Resultaten: verschillen tussen landen
Mogelijke verklaringen

- Een hogere dekkinggraad van collectieve loononderhandelings
  - leiden tot rigideren lonen, waardoor arbeidsmarktnevenwichten niet weggewerkt worden
  - leiden tot meer looncompressie, waardoor het inkomensverlies als gevolg van overscholing beperkt is
- Een hogere mate van werknemersbescherming
  - Zorgt voor een grotere terughoudendheid om jongeren aan te nemen zonder aansluitende studierichting
- Hogere werkloosheidsuitkeringen
  - zorgen ervoor dat werkzoekenden kieskeuriger worden

Verhaest, Sellami & van der Velden

Resultaten: verschillen tussen landen Mogelijke verklaringen

- Een lagere kwaliteit en selectiviteit van het onderwijssysteem
  - zorgt voor een lagere waardering van formeel onderwijs als selectiecriteria
  - zorgt voor een hogere mate waarin werkgevers terugvallen op extra opleiding
- Een meer algemeen onderwijssysteem
  - zorgt voor minder productiviteitsverliezen bij tewerkstelling buiten het eigen studiedomein
  - zorgt voor een lage mate waarin werknemers een aansluitend studiedomein als selectiecriteria hanteren

Verhaest, Sellami & van der Velden

Versillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

Resultaten

Wat verklaart de internationale positie van Vlaanderen m.b.t. mismatches onder afgestudeerden uit het hoger onderwijs?

Verhaest, Sellami & van der Velden

Versillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

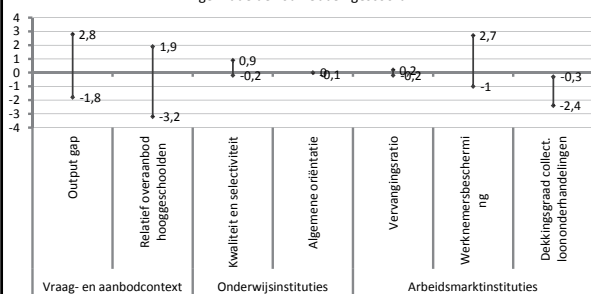

Resultaten: Vlaanderen in internationaal perspectief

Gesimuleerde effecten (procentpunt) voor Vlaanderen op incidentie "pure overscholing" indien Vlaanderen 1 standaardafwijking boven of onder het gemiddelde zou hebben gescoord

Verhaest, Sellami & van der Velden

Versillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

Algemene conclusies en discussie

- Mix van factoren is verantwoordelijk voor verschillen tussen studiedomeinen en landen
  - In het bijzonder het geval voor volledige mismatches
- Meest succesvolle strategie lijkt een combinatie van maatregelen te zijn, zowel op vlak van onderwijs-arbeidsmarkt- als economisch beleid
- Voor sommige maatregelen kan allicht gemakkelijk consensus gevonden worden
  - Verbeteren kwaliteit onderwijs
  - Investeren in R&D
  - Betere begeleiding studenten bij studiekeuze

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

<p>Algemene conclusies en discussie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sommige maatregelen interfereren allicht met andere beleidsdoelstellingen <ul style="list-style-type: none"> – Werkloosheidsuitkeringen en werknemersbescherming: afweging tussen reductie werkloosheid en reductie mismatch – Loonvorming: afweging tussen reductie werkloosheid en mismatch en reductie loonongelijkheid – Participatie hoger onderwijs <ul style="list-style-type: none"> • Reductie overscholing versus democratisering hoger onderwijs • Korte termijn versus lange termijn 	
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Verhaest, Sellami & van der Velden Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden </div>	

<p>Algemene conclusies en discussie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekort aan afgestudeerden in Europa uit meer technische richtingen wordt bevestigd, maar dit lijkt zich niet op masterniveau te situeren • Conjunctuur bij arbeidsmarktintrede bepaalt mismatch vijf jaar na afstuderen <ul style="list-style-type: none"> – Persistente effecten financiële crisis? – Belang van vroege interventie 	
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Verhaest, Sellami & van der Velden Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden </div>	

<p>Algemene conclusies en discussie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resultaten voor Vlaanderen wijzen op het belang van de kwaliteit en selectiviteit van ons hoger onderwijs • Pijnpunten voor Vlaanderen <ul style="list-style-type: none"> – Relatief onevenwicht vraag naar en aanbod van hoger opgeleiden <ul style="list-style-type: none"> • Verdere verhoging participatie in hoger onderwijs gaat best niet gepaard met reductie in kwaliteit en selectiviteit • Meer investeren in kennisgerichte economie via investeringen in R&D? – Rigide loonvorming 	
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Verhaest, Sellami & van der Velden Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden </div>	

Algemene conclusies en discussie

- Belang van verder onderzoek
  - Effect oriëntatie van het onderwijssysteem is onduidelijk
  - Globaal blijft aantal studies beperkt: voorzichtigheid omtrent interpretatie en conclusies is aangewezen

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---

Dank u wel voor de aandacht

Contactgegevens:
Dieter.Verhaest@kuleuven.be
 Tel: 02 609 88 25

Verhaest, Sellami & van der Velden

Verschillen in onderwijsmismatch tussen landen en studievelden

---
